

enribook

Erika
Jarkovská

NEMECKÁ KRV

Román o živote, priateľstve a láske.
A tiež o odvahe, utrpení, zrade
a odpustení.

Ďakujem, že ste si kúpili túto knihu.
Prajem Vám príjemný čitateľský zážitok.

S úctou autorka

enribook

Erika
Jarkovská

NEMECKÁ KRV

Román o živote, priateľstve a láske.
A tiež o odvahe, utrpení, zrade
a odpustení.

Copyright © Erika Jarkovská 2024
Cover © free database Pixabay
Photos © private archive
Cover design © Erika Jarkovská
Layout design © Martin Žiak
Slovak edition © Enribook 2024

ISBN 978-80-89948-97-0

Udalosti popisované v tejto knihe
sa stali, stali sa inak alebo sa nestali vôbec.
Podobnosť postáv so skutočnými osobami nie je náhodná,
žiadna z postáv však nie je presnou kópiou
svojho predobrazu.
Príbeh je beletria a jeho spracovanie
si vyžiadalo úpravu či zjednodušenie niektorých
miestnych alebo historických reálií.

Venované rodnej obci Turček a jej obyvateľom.
Najmä však občanom nemeckej národnosti
– ako spomienku na domovinu v Hauerlande,
ktorú boli nútení opustiť.

Rosina

1370 – 1372

Gott segnet die Mutigen.

Boh žehná odvážným.

KAPITOLA PRVÁ

Augsburg, Rímsko-nemecká ríša

Zima rokov 1370/1371

Niekedy nič nenasvedčuje tomu, že sa život zmení od základov, nijaké znamenie, nijaké tušenie ani sen, vôbec nič. Iba to príde. Tak ako v to októbrové ráno, sotva mesiac po tom, čo som dovърšila dvanásť rokov...

Mladší súrodenci sa k sebe ešte tisli na prípecku ako mačence, poniektorí sa len tvárili, že spia, pretože sa im nechcelo vyliezť spod teplej prikrývky. Vstala som, v košeli na spanie zašla do kôlne po drevo a rozkúrila v kozube, aby sme mohli zohriať mlieko, čo kúpi otec na trhovisku, vracajúc sa z vartášovania. Mama s bábätkom, našim najmladším súrodencom, ešte spala v izbici za zatvorenými dverami. Dopriala som jej odpočinok, pretože dieťaťko v noci veľa plakalo.

Keď sa oheň rozhorel, posadila som sa na dlážku, bosé nohy natiahla ku kozubu a sledovala, ako sa žltkasté jazyky plameňa ovijajú okolo hrčavých polien, ktoré s praskotom a syčaním uvoľňujú živicu uväznenú vnútri. Zakrátko sa príjemné teplo rozliezlo po celej kuchyni. Sotva mi v tej chvíli napadlo, že už viac nezačujem mamin hlas, ani nevidím úsmev, ktorý ešte viac skrášli jej peknú tvár, pretože v tú noc umrela na horúčku šestonedielok. Odišla bez stonov a ponôs, bez rozlúčky...

Ako najstaršia zo šiestich detí vartáša Langa som musela zastať jej miesto. Detská duša je mocnejšia, než si dospelí myslia, a hoci strata matky bolela, nehovoriac o tom, že chýbala na každom kroku, neostávalo nám iné, ako sa s ňou zmieriť. Horšie to bolo s otcom, pretože ten si vybral nešťastnejší spôsob trúchlenia – dno pohára vídal častejšie než svoje potomstvo. V opilcovi so zamračenou tvárou

a zakaleným pohľadom som len sťažka spoznávala rodiča, akým bol kedysi – prísneho, no v hĺbke duše milujúceho.

Mnohokrát sme ho do neskorej noci hľadali po krčmách, túlili sa po tmavých uličkách páchnucich výkalmi, močom a zvratkami. Bosí sme cupotali po kamennej dlažbe okolo pobehlíc tisnúcich sa k múrom s kunčftmi, alebo v poslednej chvíli preskakovali palice (niekedy s väčším, inokedy menším šťastím), ktoré žobráci vystrkovali pod nohy okoloidúcim, aby upútali pozornosť. Keď nám do cesty vbehla krysa snoriaca v splaskoch, čo gazdiné vylievali z okien, náš dych zmeravel rovnako ako naše nohy. No len čo sme dlhánsky chvost hlodavca stratili z očí, rozbehli sme sa do krčiem, ktoré sa po polnoci menili na nocľahárne pre ožranov a tulákov. Nazerali sme cez pootvorené vitrážové okná, z ktorých sa ozýval štrngot pohárov, smiech či spev – v nádeji, že tam uvidíme sedieť nášho otca.

Väčšinou sme ja a najstarší z bratov (v tom čase mal desať rokov) vbehli dovnútra na prieskum. Kľučkovali sme pomedzi stoly a vyhýbali sa rukám opilcov, ktorí nás chceli capnúť, hromziac a nadávajúc nám do pankhartov. Ak sme mali šťastie, natrafili sme na otca hneď v prvej alebo druhej putike. Niekedy sme však museli bežať až na druhú stranu mesta. Nebolo to jednoduché, pretože sme sa museli prešmyknúť popri hliadkujúcich strážach, ktoré zastavovali každého, zjavom čo len trochu podozrivého jedinca. Ak tomu sme my, Langove deti – vychudnuté, špinavé a zavšivavené –, mali blízko.

Našťastie sme mali poruke výhovorky.

Ak nás prichytili pri *Katedrále Navštívenia Panny Márie*, nachádzajúcej sa v blízkosti hradieb z čias, keď bolo mesto súčasťou rímskej provincie a nieslo názov *Augusta Vindelicorum*, tvrdili sme, že ideme zapáliť sviečku za našu mamu. Okolo katedrály sa totiž nesmel len tak obšmieťať. Na jej východnom konci sa už niekoľko rokov budoval rozsiahly chór, ktorého základný kameň položil sám aug-

sburský biskup Marquard z Randecku.

Ak nás halapartníci zastavili na jarmočnom námestí, povedali sme, že ideme za otcom. V tomto prípade sme neklamali. Zvonica pred *Kostolom svätého Petra* nazvaná Perlach bola miestom, na ktorom trávieval noci ako var-táš. No dostať sa k nemu nebolo jednoduché, vchodové dvere na zvonici bývali zamknuté a otec ich málokedy prišiel otvoriť. Kričal na nás z veže, že máme mať Boha pri se-be a šanovať jeho vredavé nohy, pre ktoré sú schody hoto-vá pohroma.

Občas sme otca nenašli ani v okolí *Kostola svätej Anny*, ku ktorému to od Perlachu bolo križom cez námestie. Vte-dy sme sa odvážili až na južný koniec mesta k *Bazilike svä-tého Ulricha a Afry*. Na tomto mieste však bolo strážam ťažšie vysvetľovať, čo tu v neskorú hodinu pohľadáva sku-pinka upachtených deciek. Výhovorka, že sme sa prišli po-modliť za pokojný odpočinok v kostole pochovaných bis-kupov, nik neveril. Halapartníci nás s kopancami a buch-nátmi hnali kade ľahšie.

No dokázali sme sa o seba sami postarať aj niekoľko dní. Ja a deväťročná sestra sme boli dosť veľké na to, aby sme viedli domácnosť. Traja bratia, vo veku desať, osem a päť rokov, boli tiež už dosť veľkí na to, aby pracovali v niektorom z remeselných cechov. Jeden nádenníčil u čis-tičov ulíc – odpratával konský trus a výkaly pocestných –, zvyšní dvaja v prístavisku na Lechu čistili ryby a umývali kade.

Aj napriek našej samostatnosti však bývali dni, keď sme otca potrebovali, a to najmä vtedy, keď chlapci vyvied-li niečo, za čo bolo treba zložiť kauciu u stadtpflegera¹ ale-bo žalárnik. Veľakrát na trhovisku uchmatli peceň chle-ba, ovocie či zeleninu, ak sa drobné, určené na obživu, minuli.

¹ mestský úradník

Bratom sa od otca za jeho versprechen² na radnici ušiel výprask remeňom, ale ich sľuby, že to viac nezopakujú, vyprchali ako dym z ohniska, len čo naše žalúdky nanovo skrúcal hlad.

Oproti iným rovesníkom – sirotám prebývajúcim v blízkosti stôk a pod mostami – sme, našťastie, aspoň mali kde zložiť hlavy. Drevený domec po otcových rodičoch, ktorých si v roku 1350 vzala „Čierna smrť“³, sa nachádzal v rade jemu podobných, v komúne chudobných pri severovýchodnom múre mestského opevnenia. Náš otec už viac prebýval vo veži Perlach. No časom aj tamojšia kutica zostala opustená, pretože častejšie nocoval v putikách s hlavou na doske stola, či ležiac na kamennej dlážke v rozsypanej slame nasiaknutej zvyškami z pohárov, močom a zvratkami štamgastov, ktorí svoje potreby vykonali na mieste, kde ich núdza prikvačila.

Dorastajúci bratia robili viac neplechy ako osohu, často ich naháňali stráže pre krádeže a výtržnosti, sestra ponúkala svoje detské telo za chlebové kôrky, ktoré neraz bývali naším jediným pokrmom. Ja som od desiatich rokov pracovala s mamou v práčovni a drhla bielizeň úradníkov z magistrátu. Po jej smrti ma prijali v jednom z lazaretov, predtým nazývaných „morové domy“, ktoré vznikli po vypuknutí Čiernej smrti. Keď odznelo „veľké umieranie“, trvajúce bezmála tri roky, mesto ich zachovalo pre potreby verejnej liečby mešťanov. Aspoňže o najmladšie z nás bolo postarané. Keď mama umrela, otec odniesol bábätko ku karmelitánkam. Ich motto *Zelo zelatus sum pro Domino Deo exercituum*⁴ napĺňalo moje srdce útechou.

Mama nepatrila k zakríknutým ženám. Dôkazom toho bolo, že ak si chcela presadiť vôľu, smelo sa postavila oproti otcovi, vyššiemu o dve hlavy, a s plamenným pohľadom

² príhovor, prihovorenie sa

³ pandémie pľúcneho moru, ktorá zasiahla Európu a Áziu v polovici 14. st.

⁴ Horlím horlivosťou pre Hospodina, zástupcu Boha

mu šibrinkovala popred nos malou dlaňou. Ak sa mu to nepozdávalo, šiel sa vyhundrať za dvere. No vždy sa vrátil s úsmevom. Mama s obľubou vravievala, že Boh vedie iba toho, kto to chce. Ostatných gúľa po ceste ako kamene – raz tu a raz tam.

Volám sa Rosina, mám pätnásť rokov a o osude nás, Langových detí, nemám ružové predstavy. Neodvratne smerujeme k úpadku ako kameň hodený z Perlachu...

Je takmer poludnie, no lúče februárového slnka, čo sa kde-tu prederú spoza sivých mrakov a rozjasnia ulice, sú skúpe na teplo, takže nestačia zlomiť mráz, čo panuje v krajine už niekoľko dní.

Vyjdem z dverí lazaretu s veľkým košom plným čističských obrusov, ktoré mi zverila sestra Adelheima z *Kostola svätej Anny*. Pravdupovediac, sama som sa ponúkla, že sa budem starať o ich čistotu, pretože aspoň takto chcem prejať vďaka karmelitánkam za opateru sestry, ktorej v decembri minuli tri roky. Vo vzduchu cítiť masť a dym z komínov lemujúcich jarmočné námestie. Mráz mi štípe líca a jeho hroty ma pri nádychoch bodajú do pľúc. Strasia ma, lebo z rozhorúčenej pracovne som vybehla len vo vlniaku, z ktorého mi trčia holé predlaktia. Ale to nič, tolko vydržím, do kláštora je to iba krížom cez námestie.

Držiac kôš oboma rukami a opierajúc si ho o bok, obzretne zídem po schodoch a vykročím, sústredene hľadiac pod nohy. Šmýka sa, mačacie hlavy dlažby pokrýva udupaná zamrznutá vrstva snehu, nerada by som skončila na zemi. Nestačím to ani domyslieť, čosi do mňa silno narazí, nohy mi vyletia a už ležím na chrbte.

„Kristove rany...!“ vykrikne ktosi, kto sa o mňa potkne, a len-len, že ma nepripučí. „Kam hľadiš, dievča?!“

Zaraz som mrzutá, lebo obrusy sa váľajú vedľa mňa a ešte som sa aj udrela. No keď zodvihnem hlavu, aby som zistila, kto do mňa narazil, neodvážim sa ohradiť.

Nado mnou stojí mladý muž. Podľa peleríny z jasnomodrého barchetu, siahajúcej takmer po zem, podšitej kožušinou a okolo krku nariasenej do goliera, usúdím, že neznámy pochádza z lepšej vrstvy. Svedčia o tom aj priliehavý kabátce prepásaný opaskom, kožené čizmy s dohora vyhnutou špicou a bordový baret, ozdobený mosadznými brošňami, spod ktorého mu na plecيا padajú zvlnené svetlohnedé vlasy.

Rýchlo sa pozbieram na kolená a so sklonenou hlavou vyjachcem: „Prepáčte, ctený pane, nevšimla som si vás.“

Mojej brady sa dotknú prsty v koženej rukavici a pri núťia ma zodvihnúť hlavu. Osmelím sa pozrieť do nahladko oholenej tváre sklonenej nado mnou.

„Prepáč, bola to moja chyba,“ povie neznámy a kútiky úst mu zdvihne jemný úsmev.

Zaskočí ma vlúdnosť i to, že sa pristavil a neuštedril mi kopanec, ako by to urobil hocikto iný. V rozpakoch sa dvíham zo zeme, nemotorne si pristupujúc lem šiat. Keď sa mi podarí postaviť, pocítim úder do čela a temer nanovo skončím na zadku. S mladým pánom sme sa v rovnakej chvíli zohli k obrusom, ležiacim pri našich nohách.

Šúchame si čelá a v rozpakoch krčíme nosy. Oči neznámeho, upreté na mňa, sú blankytne modré, lemované hustými mihalnicami. Musím zakloniť hlavu, aby som mu do nich dovidela, pretože mu siaham sotva po plecيا. V rovnakej chvíli sa rozosmejeme.

„Pracuješ v lazarete?“ spýta sa, keď sa znovu zohneme k obrusom a kladieme ich do koša.

Prikývnem.

„Ešte som ťa tam nevidel.“

„A prečo by ste mali, ctený pane?“

„Chodievam ta za matkou, už niekoľko dní ju trápi sil-

ný kašeľ. Možno poznáš Ulriku Albi.“

Tú babizňu? len-len, že mi nevyletí z úst.

Osobne som menovanú nevidela, čas trávim v suteréne a drhnem zakrvavené či od výkalov, moču a hnisu znečistené prestieradlá a vyvárať ich v kotle. Pri lôžkach pacientov nemám čo pohľadávať. No chýr o Ulrike Albi, ktorá sústavne pre niečo sekíruje personál, ba aj samotných medikusov, sa doniesol aj ku mne.

Nemôžem uveriť, že tento vlúdny mladý muž má niečo spoločné s tou protivnou ženskou a ešte ju nazýva matkou. Ale príbuzných si nevyberáme, povzdychnem si, pomysliac na otca, o tomto čase akiste vyspávajúceho opitost v Perlachu.

„Volám sa Andreas, môj otec je stolársky majster Konrad,“ predstaví sa mladý pán, ba spraví aj úklon hlavou, akoby som bola spoločensky na jeho úrovni.

„Ja... ja som Rosina,“ vyjachcem celkom vyvedená z miery a rýchlo sa zohnem po kôš.

„Kde v lazarete pracuješ?“ chytí ma za rameno a nakloní sa ku mne. Donesie sa ku mne vôňa mäty.

„Mali by ste ísť po svojom, ctený pane,“ myknem rukou. Okolo prechádzajú meštania, pobadáť, ako sa na nás lepia ich pohľady. V duchu sa akiste pohoršujú. *Mladík z vyššej vrstvy so slúžkou, ešte k tomu na verejnosti?*

Zvrtnem sa.

„Neodpovedala si!“ zavolá za mnou mladík.

„A načo je vám vedieť, kde pracujem?“ odpoviem ponad plece, z náhleho popudu nahnevaná sama na seba, akoby som sa dopustila nejakého priestupku, a ponáhľam sa cez námestie, aby som čo najskôr zmizla za vrátami *Kostola svätej Anny*.

Obraz prítažlivej tváre Andreasa Albiho, blankytne modré

oči, no najmä jeho správanie mi dlho neschádzali z mysle. Ale prisahám na svoje zdravie i zdravie svojich súrodencov, že ani v najsmelšej predstave som v súvislosti s ním nepomyslela na viac – a predsa sa stalo nevidané. O neceľkých sedem mesiacov, krátko po dovŕšení mojich šestnástich narodenín a dva dni po sviatku Nanebovzatia Panny Márie, som sa stala jeho manželkou.

Mama by povedala, že Boh ma miluje, keď ma obdaril toľkou priazňou a šťastím. No ja mám strach.

Neviem nič o správaní sa vo vyššej spoločnosti, ktorá prísne lipne na náboženských, cechových či rodinných pravidlách. Dodržiavať tieto zásady znamená zachovávať poriadok sveta tak, ako bol stvorený Bohom. A kto porušuje základné zvyklosti, narúša neochvejnosť božského poriadku. V spoločnosti, ktorej som sa mala stať súčasťou, má každý svoje miesto a okolie od neho vyžaduje určitý spôsob života, správania a myslenia.

Moja prítomnosť v meštianskej rodine je od začiatku sprevádzaná odsúdením a opovrhnutím. Môže za to môj pôvod (Kto to kedy videl, zavesiť si na krk niektoré zo špinavých Langových deciek?) aj vzhľad. Domnievam sa, že práve ten sa oveľa viac približuje predstave, akú mal o žene Boh, než tomu, čo sa zo seba snažia urobiť meštianky. Všetky chcú vyzeráť ako madona na obrazoch. Preto si na tvár nanášajú olovenú bielobu, na pery bravčovú masť zmiešanú s cviklovou šťavou, vlasy si schovávajú pod šatky tesne obopínajúce hlavy a vytrhávajú si obočia, aby vynikla jemnosť črt ich tváří. V rytieroch takéto dámy údajne budia dojem krehkých bytostí, ktoré treba ochraňovať. Našťastie Andreas nie je rytier a ja nie som dáma. Keď ma spoznal, bola som len prosté dievča, oblečené v jednoduchých ľanových šatách, bez ozdôb a pokrývky hlavy, ktoré neschovávalo pred mužskými zrakmi svoj plavý vrkoč, dlhý k drieku, a nehanbilo sa za červeň líc, neustále rozpalených od pary v práčovni.

Preto keď ma Andreas po tajnom sobáší v *Kostole Svätej Anny* priviedol domov, porušiac tým všetky rodičovské očakávania, spôsobil v rodine Konrada Albiho hotovú pohromu. Svokra Ulrika tlmene vykrikla, s dlaňou na hrudi zalapala po dychu, akoby už-už mala omdlieť, no vzápätí zúžila oči do nenávistného pohľadu, ktorý sa do mňa zabodol ako nôž do hrudy masla.

A viac nešiel vybrať.

November 1371

Tisnem sa k manželovmu boku a kochám sa ušľachtilými črtami jeho tváre: rovným nosom, takmer žensky plnými lícami a ústami s hornou perou vykrojenou do srdca, ktoré mi dokážu prejavovať toľko sladkej nehy. V takýchto chvíľach často rozmýšľam, prečo si Andreas vybral práve mňa.

Odpoveď však poznám, pretože som ju od neho počula už veľakrát: *Je to prosté, Rosina, zamiloval som sa do teba.* A tak sa viac nepýtam, aby som z jeho úst nebodaj nezačula aj také slová, ktoré by ma mohli zarmútiť.

Uhlíky z ohniska, ktoré si nosíme vo vedre k posteli, veľa tepla neodovzdali, iba čo začmudili ovzdušie, keď vyhasli. Studené chodidlá mám prepletené s Andreasovými, aby som si ich ohriala. Obráti ku mne tvár, z úst mu zavanie šalvia, odvarom ktorej si ich pred spaním vyplachuje. Aj mňa naučil starať sa o zuby, každé ráno si ich kúskom ľanovej handričky šúcham, aby boli biele. V dúhovkách, pripomínajúcich bezoblačné nebo, mu čítam rozhodnosť, keď prehovorí: „Nevzdám sa svojho úmyslu, nech ma otec hocí aj vydedí. Napokon, spravil by to tak či tak.“

Tie slová ma preberú zo sladkého rozjímania. Sama seba presviedčam, že na Andreasovom postavení v rodine by sa veľa nezmenilo, aj keby si ma nebol vzal za ženu. Napriek tomu ma to často trápi a kladiem si otázku, akou cestou by sa uberal jeho život.

„*Nemúsiš si ma vziať, vydržiavaj si ma ako konkubínu,*“ snažila som sa ho odhovoriť od sobáša. Nebola to výstredná požiadavka, augsburská spoločnosť toleruje mimomanželské styky – aj s nevoľníčkami – rozhodne viac než výstrelky v myslení či neposlušnosť voči vyššie postavené-

mu alebo vlastnému otcovi.

„Nikdy, Rosina, počuješ, nikdy už nič také nevyslov,“ Andreas sa prísne zatváril a pohrozil mi prstom. „Od mlada som bol nútený podriaďovať sa otcovej vôli a nech som sa mu akokoľvek snažil vyhovieť, nikdy nebol spokojný.“

„Prečo mlčíš, povedz niečo,“ nástojí.

„Bojím sa budúcnosti,“ poviem s povzdychom.

„Nemôže byť horšia než táto kutica...“ znechutene hodí rukou.

Chcem namietaf, že naše bývanie je v mnohých smeroch lepšie než to, v ktorom som vyrastala (nefučí sem ani neprší a po dlážke nebehajú potkany), ale slová sa mi zadrhnú v krku stiahnutého obavami.

V mysli sa vrátim k dnešnému rozhovoru medzi manželom a otcom, keď mu popoludní pri koláčoch a víne predstrel svoje plány...

„Potratil si rozum?“ vykrikol Konrad Albi, až mi duša od ľaku poskočila, a jemu takmer z ruky vypadla čaša, ktorú si práve prikladal k ústam. Statné plecia na svoj vek ešte mocnej postavy naklonil ponad dubový stôl, za ktorým sedeli aj Andreasovi bratia Wilhelm a Eldrik, tvár mu zaliala červen a do najmladšieho syna okrem ukazováka s robustným prsteňom zabodol aj plamenný pohľad: „Nie preto som ti platil učenie, aby si teraz všetko hodil za hlavu a odišiel kamsi do Tramtárie!“

„Do Uhorska, otče,“ pokojne zopakoval Andreas.

„To ho ona nahovorila, bosorka!“ vykrikla svokra od kozuba, pri ktorom s mojimi švagrinami sedeli na pohovke a vyšívali. Ulrike Albi sa zúžil pohľad a prst, ktorý na mňa namierila, by ma dozaista prepichol, keby som bola bližšie a nie pri dverách. Švagríné na mňa prestrašene pozreli. Na bielobou natretých tvárach pôsobili ich oči vodnatejšie než inokedy.

„Rosina s tým nemá nič spoločné, nasledovať strýca je moja vôľa,“ zastal sa ma Andreas.

„Johannes to nikdy nemal v hlave v poriadku,“ zvrátil obrvy svokor a s hlasným loganím vyprázdnil obsah čaše, až mu trochu vína vyšplechlo na bradu. Opakom dlane si ju otrel. „Myslel som si, že dovŕšením štyridsiatky nadobudne aj rozum, lenže opak bol pravdou. Môj brat je nevyliciteľný rojko a ty skončíš ako on. Ani nevieme, či ešte žije.“

„Žije,“ odvetil Andreas, „dostal som od neho pismo.“

„Tááák?“ zatiahol svokor a obočie mu vyletelo temer k obrube domácej čapice, ktorej pruhy na uviazanie mu viseli po bokoch hlavy. Vzápätí zúžil oči: „Dohováraš sa po-za môj chrbát?“

Andreas s rozvahou pokračoval: „Nič také, otče, mám od strýca iba jedno pismo, poslal ho koncom leta z mesta Kremnitz.“

„Pfff, z akéhosi zapadákov v Uhorsku,“ hodil rukou Wilhelm.

„To nie je pravda, Kremnitz je slobodné kráľovské mesto, status a náležité privilégia mu udelil Karol Róbert z Anjou. Je bohaté a s dobrou povestou.“

„A čo tam robí môj ctený brat, kope v bani ako krt alebo razí dukáty?“ svokor vykřivil ústa. Svojou poznámkou nechtiac prezradil, že osud brata mu nie je taký neznámy, ako tvrdil.

„Z každého trochu,“ pripustil Andreas.

„A čo tam chceš robiť ty – nedávno ešte študent –, veď neovládaš žiadne remeslo?“ zapojil sa do debaty Eldrik, neskrývajúc výsmech v hlase.

„Niečo si nájdem, nemaj starosť, braček,“ odpovedal mu rovnakým tónom Andreas.

„Budeš privandrovalcom, bez úcty a postavenia. Ani len reč toho kraja nepoznáš,“ odhovárať brata Wilhelm.

„To ani nemusím, Kremnitz a osady v okolí sú spravo-

vané podľa nemeckého práva. Žijú tam prevažne potomkovia našich usadlíkov, ktorých do Uhorska pozval ešte kráľ Ondrej III.“

„To písal strýc?“ uškrnul sa Eldrik.

„Nie, to sú dejinné fakty,“ Andreas odbil brata blahoslenným pohľadom.

„Čo viem, je to splundrovaná krajina, Tatári ju vyplienili ako kobyľky,“ pohrdlivo sa zatváril svokor.

„Už to tak nie je, otče, Uhorské kráľovstvo patrí k najbohatším v Európe. Prvenstvo si drží predovšetkým vďaka ťažbe zlata. Karol Róbert pozval kutnohorských majstrov z Českého kráľovstva, aby v zlatonosných revíroch Hornej zeme odovzdali tamojším baníkom a minciarom skúsenosti so spracúvaním drahých kovov. A naši krajanovia, ktorí tam odišli ako strýc Johann, sa takisto podieľajú na zveľadňovaní krajiny – obnovujú usadlosti, rozširujú panstvá alebo kľúčujú lesy, ktorých je tam požehnané.“

„Chceš teda vymeniť rodnú zem za nevoľníctvo cudziemu panovníkovi? Ty, syn augsburského stolárskeho majstra? Veď sa naši predkovia v hrobách obrátia!“ zahrmel Konrad Albi, tresnúc päťou po stole, až doska zahrmela a mňa od ľaku nadhodilo.

Andreas mi často rozprával o histórii nášho kraja (nie nadarmo je študovaný) a ja som ho dychtivo počúvala. Preto som vedela, čo mal svokor na mysli. No sláva štauferských panovníkov, od ktorých odvodzoval svoj pôvod aj svokrov rod, upadala už od nástupu Rudolfa Habsburského na ríšsky trón a zanikla po zavraždení kráľa Albrechta, čo sa udialo už pred viac ako šesťdesiatimi rokmi.

A čo sa albiovského majetku týkalo... Väčšinový podiel vlastnili Wilhelm s Eldrikom, obaja po tridsiatke, starajúci sa o kšeft a tovarišov namiesto starnúceho otca, a to ešte skôr, ako Andreas sobášom so mnou spečatil svoj osud. Veď práve preto ho otec poslal do učenia k mníchom benediktínskeho rádu, lebo vypočítavo rátal s tým, že sa stane

kňazom a zriekne sa nárokov na dedičský podiel. Lenže Andreas mal svoj rozum – celkom ako kedysi moja mama.

Manžel smelo pozrel na otca: „Sám viete, ako sú na tom Augsburg, Mingau či Ingold⁵. Čoraz ťažšie je zaistiť si v nich živobytie. Čo ak sa zopakujú roky hladomoru, alebo sa vráti pliaga, akou bola Čierna smrť, oboje ste zažili, otec. Čo bude potom s našimi rodinami a cechom?“ Na okamih sa odmlčal. Ovzdušie v hodovnej sieni citeľne zhustlo nevraživosťou príbuzných. No potom sa hrdo vystrel. „Možno som rojko ako strýc Johannes, možno v mojich žilách koluje nepokojná krv ako jemu. No rád by som si, hoci v cudzej zemi, vystaval život podľa svojich predstáv.“

Srdce mi tľklo ako zvon, ozvena tepu búšila do spánkov. Navyše som na sebe cítila spaľujúci svokrin pohľad, ale nepozrela som jej smerom. Sklonila som hlavu a zrak upriamila na mozaikovú dlažbu, poskladanú z čiernych a sivých štvorcových kameňov viacerých odtieňov.

Konrad Albi vypustil spomedzi pier zvuk, pripomínajúci sykot pary bublajúcej pod pokrievkou kotla, v ktorom som v lazarete ešte donedávna vyvárала plachty. Potom ľadovým hlasom vytisol: „Sprav, ako uznáš. No vedz, že keď za sebou zavrieš dvere tohto domu, nebudeš viac mojím synom.“

„Budem na to pamätať, drahý otče,“ začula som Andreasovu odmeranú odpoveď.

Osmelila som sa pozrieť pred seba, líca som mala ako v ohni. Môj muž za hrmotu odsúvaného stolca vstal, kývnutím hlavy sa pozdravil otcovi aj starším bratom a prešiel k matke, aby jej prejavil úctu hlbokou poklonou. Potom podišiel ku mne, vzal ma za ruku a vyviedol zo siene. Jeho nepatrný úsmev bol znakom úľavy, že to už má za sebou, no bledosť tváre prezrádzala napätie, ktoré ho opúšťalo len pozvoľna...

⁵ staré názvy súčasných miest Mníchov a Ingoldstadt

„Keď strýc Johannes odišiel, mal som jedenásť rokov,“ pokračuje Andreas hladkajúc mi ruku položenú na jeho hrudi. „Bol to milý človek a nikdy sa ku mne nesprával povýšenecky. Spýtal som sa ho, či nemá strach odísť do cudzej zeme bez toho, aby vedel, čo ho tam čaká. Vieš, čo odpovedal?“ obráti ku mne hlavu. „*Pravdaže mám strach, tak ako každý, ale nikto vopred nepozná cestu, ktorú mu určil Boh.*“ Rosina,“ pokračuje dychtivo, „v hĺbke duše cítim, že Boh nám cestu požehná.“ Pobožká mi prsty, studené ako ľad. „Strýc odišiel do sveta sám, no my máme jeden druhého a lásku, ktorú si nedáme vziať. My sa nemusíme ničoho obávať.“

Snažím sa byť poslušnou manželkou, mám na pamäti ponaučenia sestry Adelheimy, ktorá ma na manželstvo pripravovala namiesto mamy: *Okliešti svoj rozum, milé dieťa, aj keď ho máš od Boha, a podriadi sa požiadavkám sveta. Venuj sa prostým veciam, potlač myšlienky, ktoré by dráždili mužský jemnocit, nesnívaj priveľa, a ak, potom iba o deťoch, ktoré budeš rodiť, až dokiaľ sa neopotrebuje tvoj pôvab – prednosť, pre ktorú si tá manžel vybral.*

V mihotavom svetle jedinej lojovej sviečky, osvetľujúcej našu izbicu, vidím v Andreasovom pohľade očakávanie odpovede.

„Moje miesto je po tvojom boku, nech pôjdeš kamkoľvek,“ ubezpečím ho čo najrozhodnejšie.

Na pery mi vtisne vrúcny bozk, ktorý rýchlo prerastie do obojstrannej túžby. Rozochvená sa pritiskem k jeho horúcemu žiadostivému telu...

Andreas už spí, hlavu si opieram o jeho plece, preto mu do tváre nevidím, len moja dlaň znovu položená na jeho hrudi sa dvíha a klesá v rytme pravidelného dychu. Preberám v hlave myšlienky, čo dobiedzajú ako muchy v sparnom le-

te. Horúčosť milovania pominula, znovu cítim chlad, preto sa šuchnem hlbšie pod perinu. Svieca pred chvíľou dohorela, zostala po nej aróma spáleného knôtu a loja. Cez okienko nad našimi hlavami, umiestnené pod klenbovým stropom, nazerá mesiac; striebnistý svit osvetľuje akurát drevený kríž, visiaci nad almarou na vápnom nabielenej stene.

Naša izbica sa nachádza na prízemí vedľa dielne – predtým bola jej súčasťou, pretože slúžila ako sklad dreva, nástrojov a kadejakého haraburdia. V dielni sa od skorého rána pracuje – stolári a tovariši búchajú kladivami, pília, hobľujú, vykrikujú po sebe. Každý deň spreď dverí niekoľkokrát odmetám hobliny, aby sme si ich na topánkach nenanosili dovnútra, a z lavice, truhlice aj periny utieram drevný prach, ktorý ma štekľí v nose a každú chvíľu núti kýchať.

Andreas má pravdu, žijeme v kutici. S izbami svokrovcov a bratov na poschodí, ktoré zdobia vitrážové okná so vzormi pestrofarebných ruží, mozaikové dlažby, gobelíny na stenách a vyplňa umne vyrezávaný nábytok, osvetľujú mnohoramenné lustre, a kde sa nohy dajú ohriať pri krboch s tepanými kovovými roštami, sa naše bývanie nedá ani porovnať.

Snažím sa predstaviť si krajinu, čo sa stane našou domovinou, ľudí, ktorí v nej žijú, a najmä, čo nás v nej čaká. Mám strach, oveľa väčší, než som priznala Andreasovi.

Bojím sa, či sa bratia (majú štrnásť, dvanásť a deväť rokov) ešte viac nezvlčia, keď na nich nedozriem, a či sa trinásťročná sestra načisto nespustí a všetci neskončia v žalári alebo v stoke. Chlapci sa občas prikradnú k dverám do kuchyne a ja im niečo narýchlo strčím do rúk. Čo s nimi bude, keď odídem? Veľmi by som si priaľa, aby sa im líca zaokrúhlili a sfarbili doružova vďaka dobrej strave a starostlivosti, ako majú deti Andreasových bratov, aby mali ako ony oblečené vypraté košeľe, biele ako sneh. No

dobré viem, že nič také sa nestane, na to by potrebovali ruku nejakého mecenáša.

Bojím sa aj o otca, hoci si moje obavy nezaslúži. No nemôžem inak, v hĺbke duše mám uložený obraz človeka, akým býval, a nie toho, akým sa stal.

Raz do týždňa, v nedeľu, keď som nepracovala v lazarete, som za ním vyšla na Perlach, vždy pred obedom, lebo vtedy tam naisto bol, aby ohlásil poludnie. O takom čase sa s ním dalo aj pohovárať – zvyčajne už vyspal opitost' a ešte nestihol zájsť do krčmy. Od neho som sa dozvedela (no neprezradil mi, kde vzal tú vedomosť), že Perlach postavili v roku 989 na mieste niekoľkých vyhorených domov po veľkom požiari augsburského opátstva. Vartáš rozhladne dával pozor, aby niekde nevypukol oheň, a mal hlásiť počestných, blížiacich sa k mestu. Od roku 1348 sa vo zvonici nachádzal požiarny zvon, ktorý obyvateľom ohlasoval hroziace nebezpečenstvo. Právo rozozvučať ho smela len osoba poverená magistrátom – vartáš. Kedysi na týchto miestach údajne prehrala bitku rímska légia, a preto veža dostala pomenovanie Perlach, čo bola skomolenina latinského *perdita legio* – stratená légia. No či už tak, alebo onak, rozhladňa ponúkala nádherný výhľad.

„*Tamtým smerom sa rozprestiera Čierny les,*“ vystieral otec ruku smerom, ktorým sa podvečer klonilo k obzoru slnko. *Tadiaľ by si došla k jazeru Bodén. A keď tečie Lech,*“ pootočil sa a namieril prst k rieke, ktorej hladina sa klukátila za hradbami ako strieborná stuha zapletená do vlasov.

„*Prečo mi to ukazujete, otec?*“

V húštine fúzov sa zjavil náznak úsmevu, no iskra radosti v očiach nie. „*S vašou matkou sme vás chceli brávať za hradby, no akosi to nevyšlo.*“

Mal pravdu. Za celý svoj život som bola mimo mesta len zopárkrát, na lúkach po byliny. Aj preto mám obavy pred cestou do neznáma. Odišť z Augsburgu znamená nevidieť viac súrodencov a otca, ba nezásť ani k hrobu mat-

ky. A z toho mi puká srdce. Za čím však banovať nebudem, sú svokrovci, Andreasovi bratia a švagriné, čo sa so mnou zhovárajú na pol úst a hľadia na mňa povýšenecky, aj keď sa zo všetkých síl snažím zastat robotu, v ničom im neprotičím, ba po dome chodím ako myš, aby sa o mne čo najmenej vedelo.

Sestra Adelheima, ku ktorej som sa utiekala ako k mame, mi raz povedala: *Viera, Rosina, pomáha človeku stať sa skutočným človekom. Ak budeme všetci žiť podľa jej zásad, bude na svete len ľudskosť, tolerancia, dobrota a ochota pomáhať.*

Áno, viera a dobro musia existovať aj v cudzej zemi, aj tú predsa stvoril rovnaký Boh. On nemôže za zlo na svete, to ľudia sa odkláňajú od jeho tváre a nedbajú na prikázania. Nuž teda... Bože všemohúci, požehnaj naše kroky a milostivo nám pomáhaj v časoch núdze. Podriadime sa tvojej vôli, nech je akákoľvek – aj keby si nás mal gúľať po svete ako kamene.